

IDEOLOGIES LINGÜÍSTIQUES ENVERS EL CATALÀ I EL CASTELLÀ: L'AUTENTICITAT I L'ANONIMAT ENTRE ELS UNIVERSITARIS DE BARCELONA I PALMA

Anna Tudela Isanta*

Resum

A Catalunya i les Illes Balears, el català i el castellà coexisteixen, i tenen el mateix estatus oficial. No obstant això, la situació sociolingüística en els dos territoris és força diferent: d'una banda, el català gaudeix d'una normalitat lingüística relativa al Principat i, de l'altra, a les Illes Balears la llengua pròpia ha rebut un suport desigual per part del govern local. Això es pot veure reflectit en les representacions i ideologies lingüístiques dels parlants. En aquest estudi ens proposem, precisament, analitzar les diferències en les ideologies lingüístiques associades al català i el castellà entre els universitaris de Palma i Barcelona. Amb aquest objectiu, es van organitzar grups de discussió a les dues ciutats amb estudiants d'universitat. Els resultats subratllen les diferències en les ideologies lingüístiques envers el català i el castellà. Mentre que als grups de discussió de Barcelona, en general, es considera el català una llengua anònima, com la llengua de l'Administració pública i l'educació, als de Palma aquest rol s'associa al castellà, que es veu com la llengua franca que ocupa una gran part dels espais públics, com els mitjans de comunicació i l'Administració.

Paraules clau: ideologies lingüístiques; llengua catalana; Catalunya; Illes Balears.

LANGUAGE IDEOLOGIES WITH REGARD TO CATALAN AND SPANISH: AUTHENTICITY AND ANONYMITY AMONG THE UNIVERSITY STUDENTS OF BARCELONA AND PALMA

Abstract

Catalan and Spanish coexist and have the same official status in both Catalonia and the Balearic Islands. Nevertheless, the sociolinguistic situation in the two territories is quite different: on the one hand, Catalan enjoys a status of relative linguistic normality in the former, whilst, in the latter, it has received inconsistent support from the local government. This can be seen reflected in the representations and language ideologies of the speakers. This being the case, this study aims to analyse the differences in language ideologies associated with Catalan and Spanish between the universities of Barcelona and Palma. With this goal in mind, discussion groups of university students were organised in the two cities. The results underline the differences in language ideologies with regard to Catalan and Spanish. With the discussion groups from Barcelona, in general, Catalan is regarded as an anonymous language, as the language of the public administration and of education, whilst for those in Palma, said role is associated with Spanish, which is regarded as a lingua franca that occupies many areas of public life, such as the media and the public administration.

Keywords: language ideologies; Catalan language; Catalonia; Balearic Islands.

* Anna Tudela Isanta, professora visitant al Departament de Lingüística General de la Universitat Autònoma de Madrid. anna.tudela@uam.es

Article rebut el 04.07.2021. Avaluacions cegues: 20.08.2021 i 30.08.2021. Acceptació de la versió final: 05.10.2021

Citació recomanada: Tudela Isanta, Anna. (2021). Ideologies lingüístiques envers el català i el castellà: l'autenticitat i l'anonimat entre els universitaris de Barcelona i Palma, *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 76, 202-216. <https://doi.org/10.2436/rld.i76.2021.3686>

Sumari

- 1 Introducció
- 2 El català a Catalunya i les Illes Balears
 - 2.1 Coneixements i usos lingüístics a Catalunya
 - 2.2 Coneixements i usos del català a les Illes Balears
- 3 Marc teòric i estat de la qüestió
- 4 Metodologia i participants
- 5 Anàlisi de dades i resultats
 - 5.1 Ideologies lingüístiques a Barcelona
 - 5.2 Ideologies lingüístiques a Palma
- 6 Discussió i comparació
- 7 Conclusions
- 8 Bibliografia

1 Introducció

En les últimes dècades, els coneixements de català han augmentat tant a Catalunya com a les Illes Balears, però els usos de la llengua pròpia s'han estancat i, fins i tot, s'han reduït en alguns contextos. Sembla, doncs, que la disminució de l'ús del català no es deu al desconeixement, sinó a altres raons, entre les quals trobem les ideologies lingüístiques. I és que malgrat que el català i el castellà tinguin el mateix estatus de llengües cooficials al Principat i a les Balears, les dues llengües s'associen a ideologies lingüístiques diferents. A més, les diferències en la situació del català en totes dues comunitats són considerables, també en les ideologies relacionades amb la llengua pròpia.

En aquest estudi ens plantegem estudiar les ideologies lingüístiques dels estudiants universitaris de Barcelona i Palma envers el català i el castellà. Hem seleccionat els estudiants universitaris, perquè són un grup poblacional especialment interessant que està poc estudiat, ja que, com a població jove i amb estudis superiors, tindran un paper clau en el futur de la llengua pròpia (Pujolar i Puigdevall, 2015; Soler i Gallego-Balsà, 2019). Els joves són els futurs parlants adults del català i, en principi, els universitaris formaran part del lideratge de la societat més endavant. Al llarg de la vida es produeixen canvis en els usos, les identitats i els repertoris lingüístics (Woolard, 2011) i, precisament, l'accés a la universitat és un moment de muda lingüística (Pujolar, González i Martínez, 2010), per la qual cosa els joves universitaris són una part de la població important per als estudis sociolingüístics.

En els últims anys, hi ha força estudis que s'han centrat en les ideologies lingüístiques en els territoris de parla catalana i, més concretament, a Catalunya i les Illes (vegeu Gal i Woolard, 2001; Ibáñez-Ferreté, 2014; Woolard, 2016; Atkinson, 2018; Byrne, 2019). Els resultats ens indiquen que l'autoritat lingüística del català és diferent en aquestes dues regions: mentre que a Mallorca es considera una llengua autèntica, a Catalunya s'associa a ideologies d'anonimat i autenticitat. Tanmateix, com que les investigacions tenen objectius, metodologies i informants diversos, els resultats no són sempre fàcilment comparables. En aquest estudi, hem organitzat grups de discussió (tres a Barcelona i quatre a Palma) amb estudiants universitaris que ens han permès discernir les ideologies lingüístiques dels informants i comparar els resultats entre els informants de Barcelona i Palma. Aquest punt de vista comparatiu ens permet subratllar les diferències en les ideologies lingüístiques associades al català i el castellà a dues ciutats en què són llengües cooficials.

2 El català a Catalunya i les Illes Balears

En les últimes dècades, tant Catalunya com les Illes Balears han patit canvis socials, polítics i demogràfics, que s'han vist reflectits en aspectes lingüístics. En aquesta secció, ens centrem en algunes qüestions relacionades amb les polítiques lingüístiques i els usos de les llengües que són diferents en les dues comunitats.

La Constitució espanyola estableix un marc jurídic comú per a Catalunya i les Illes Balears, però els estatuts d'autonomia regulen les polítiques lingüístiques a nivell autonòmic. D'una banda, a Catalunya, des de la instauració de la democràcia s'han emprès propostes i mesures a favor del català, i l'Estatut d'autonomia estableix el català com a llengua preferent de l'Administració. D'altra banda, a les Illes Balears, el procés de normalització lingüística s'ha vist afectat pels canvis dels partits de govern, que ha oscil·lat entre mesures a favor de la llengua pròpia durant el mandat de partits progressistes i mesures regressives amb governs conservadors (Villaverde, 2005).

2.1 Coneixements i usos lingüístics a Catalunya

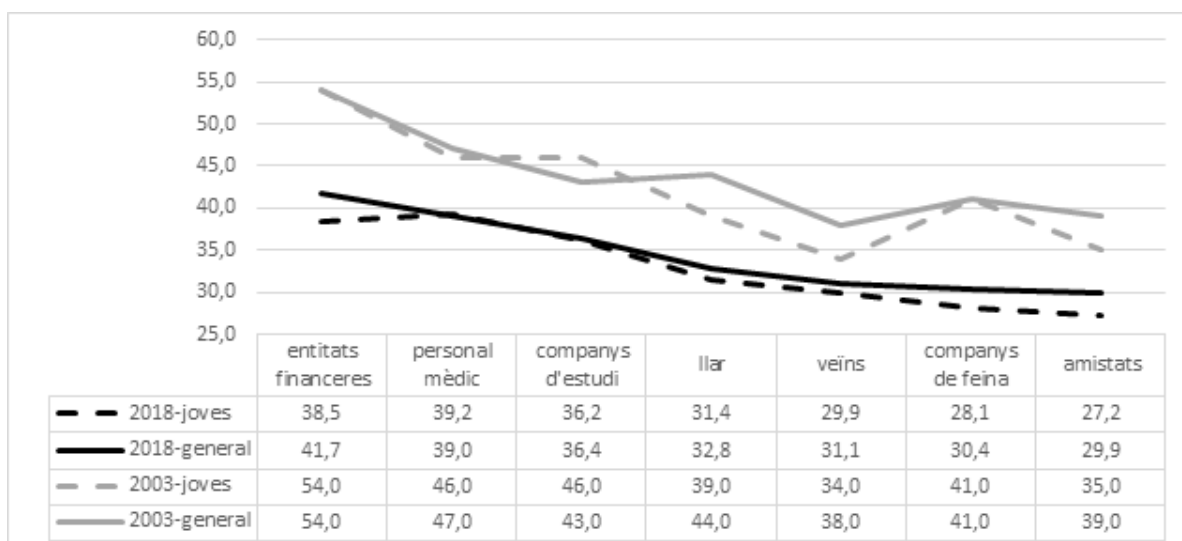
Segons dades de l'Idescat, a Catalunya, els coneixements declarats de català des del 1986 fins l'any 2018¹ han augmentat en totes quatre habilitats (entendre'l, parlar-lo, llegir-lo i escriure'l). En general, els coneixements de català van créixer del 1986 fins el 2001. A partir de llavors i fins el 2011, les capacitats lingüístiques van retrocedir, segurament amb relació a la gran arribada de nousvinguts. A partir del 2011, la tendència s'ha invertit

¹ Les dades sobre els coneixements de català s'han obtingut de fonts diferents i, per tant, cal ser curosos a l'hora de comparar-les. Tanmateix, volíem oferir una tendència de l'evolució dels coneixements en els últims 32 anys. Els padrons de 1986 i 1996 ens proporcionen dades sobre els coneixements del català. També disposem d'aquesta informació al cens de 1991, 2001 i 2011. A part, tenim els resultats de les enquestes d'usos lingüístics de la població del 2003, del 2008, del 2013 i del 2018. Cal tenir en compte que les dades del cens de 2001 "mostren notables incoherències amb les tendències sociolingüístiques" (Vila et al., 2005, p. 7).

i tornen a pujar els percentatges de persones que entenen, parlen, llegeixen i escriuen la llengua pròpia. De fet, les últimes dades indiquen que el coneixement de català autodeclarat és dels més alts des de l'inici del mil·lenni.

Des de 1986, el coneixement entre els joves de 15 a 29 anys és superior al de la població general, tot i que l'evolució entre els dos grups de població és similar. La diferència més notable està relacionada amb la capacitat d'escriure. El 1986 el percentatge de joves amb competència per escriure el català superava en 16 punts el del conjunt de la població, una diferència que el 2018 havia crescut i era de 24 punts. Sembla, doncs, que el fet que la llengua catalana sigui vehicular en l'ensenyament ha estat decisiu en l'increment dels coneixements de català, en especial en la capacitat d'escriure la llengua.

El gràfic 1 recull els percentatges de persones que declaren fer servir majoritàriament el català; o sigui que en els contextos demanats parlen només el català o més el català que el castellà. Presenta les dades dels joves (en línia discontinua) i de la població general (en línia contínua) del 2003 (de color gris) i el 2018 (de color negre).

Gràfic 1. Ús exclusiu o majoritari del català a Catalunya els anys 2003 i 2018. Percentatges. Font: Idescat

Primerament, en comparar les dades del 2003 i del 2018, l'ús del català era més alt el 2003 en tots els contextos. La gran onada d'immigració ha fet baixar la presència del català en moltes situacions i, en general, entre el 2003 i el 2018 l'ús del català ha disminuït en percentatges similars, al voltant de deu punts percentuals. En segon lloc, subratllem que els usos del català entre els joves han disminuït d'una manera similar als de la població general al llarg del període. Les dades indiquen, també, que en la majoria dels contextos, els joves fan servir el català lleugerament menys que la població general, excepte amb el personal mèdic i els companys d'estudis, en què els percentatges són similars.

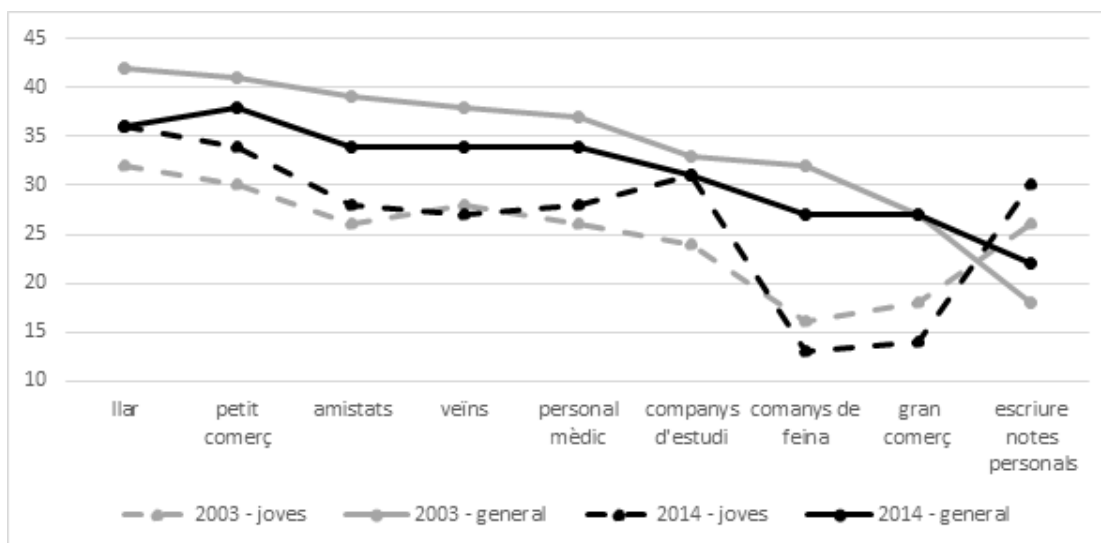
2.2 Coneixements i usos del català a les Illes Balears

Quant als coneixements de català de la població de les Illes Balears des del 1986 fins el 2014,² en general, del 1991 fins el 2003 va augmentar el coneixement de les quatre competències (entendre'l, parlar-lo, llegir-lo i escriure'l), però del 2003 al 2010 hi ha hagut una disminució de totes les habilitats lingüístiques, excepte en l'escriptura. Melià (2014) apunta que aquesta disminució podria ser una conseqüència de la immigració, ja que el coneixement de la llengua pròpia entre els habitants no nascuts a les Illes Balears és força baix. Les dades de 2014 assenyalen que s'ha recuperat el coneixement de català. Els percentatges de joves i de la població general que declaren saber parlar català són molt similars al llarg dels anys. En canvi, en el cas de la capacitat

² Les dades del 1986 són del padró, les dades del 1991, del 2001 i del 2011 són del cens de la població. Encara que el cens de la població es fa amb tota la població major de 2 anys, aquí només hem tingut en compte els majors de 15. Les dades del 2004 i 2014 són d'enquestes sobre el coneixement i els usos del català i les del 2010 s'han extret de l'Enquesta modular d'hàbits socials, que ofereixen dades de la població de 15 anys i més. Les dades del 2001 no són del tot fiables, ja que s'han detectat incongruències en l'evolució del coneixement de català (Vila et al., 2005).

d'escriure, les diferències són substancials i els percentatges són sempre superiors entre la població jove. A les Illes Balears, el Decret de mínims estableix que com a mínim el 50 % de l'escolarització reglada hauria de ser en català i, en principi, això hauria de garantir un coneixement alt en totes les capacitats lingüístiques, cosa que es confirma amb les dades de l'EULIB 2014 (Melià i Vanrell, 2018).

El gràfic 2 mostra els percentatges de la població que parla el català de forma predominant en diferents contextos. Observem, d'una banda, que els usos dels joves són força més baixos que els de la població general en tots els àmbits, excepte amb els companys d'estudi o a l'hora d'escriure notes personals. Podem veure, també, que els usos del català de la població general eren més alts el 2003 que el 2014. En el cas dels joves, en canvi, trobem que l'ús del català ha augmentat en la majoria de contextos, amb algunes excepcions (al gran comerç, amb els veïns). Malgrat aquesta important millora, cal tenir en compte que en cap context el percentatge de persones que fan servir el català de forma exclusiva o majoritària supera el 40 %, independentment de l'edat.

Gràfic 2. Ús exclusiu o majoritari del català a les Illes Balears els anys 2003 i 2014. Percentatges. Font: IBESTAT

3 Marc teòric i estat de la qüestió

Les ideologies lingüístiques incideixen en la percepció i els comportaments relacionats amb els aspectes lingüístics. Silverstein les defineix com a “sets of beliefs about language articulated by users as a rationalization or justification of perceived language structure and use” (Silverstein, 1979, p. 193). Aquestes ideologies són els resultats dels interessos, les desigualtats i les pràctiques socials dels grups socials i dels individus (Woolard i Schieffelin, 1994). Les ideologies lingüístiques “are not only about language” (Kroskrity, 2000, p. 7; Woolard i Schieffelin, 1994, p. 55), sinó que estan lligades a l'experiència sociocultural del parlant; amb la seva identitat, moralitat i estètica. És per això que estudiar-les ens ofereix informació sobre el parlant i el grup social al qual pertany (Schieffelin, Woolard i Kroskrity, 1998). Seria el cas d'una ideologia dominant de monolingüisme, que planteja qüestions socials, ja que discrimina tots aquells que no dominen la llengua dominant.

D'acord amb Gal i Woolard (2001), hi ha dues ideologies relacionades amb l'autoritat lingüística al món modern occidental: l'anonimat i l'autenticitat. D'una banda, l'autenticitat fa referència a “l'expressió genuïna i essencial d'una entitat o d'un “jo” (*self*)”; és una forma d'autoritat basada en comunitats particulars. La ideologia de l'autenticitat atribueix l'autoritat a la varietat lingüística considerada l'autèntica d'una comunitat i, per tant, dona valor a les veus marcades, que es conceben com la projecció de la persona mateixa. De l'altra banda, l'anonimat es concep com una veu comuna, “que deixa a part les característiques interessades i privades de cada persona” (Woolard, 2008, p. 180). Per tant, una llengua anònima és neutra i objectiva, i pot representar tothom i tothom la pot fer servir.

Les ideologies lingüístiques permeten entendre la manera en què els parlants fan servir la llengua, què en pensen i com ho justifiquen; quines idees en tenen (Baker, 1992; Kroskrity, 2010). Afecten, doncs, l'estructura i l'ús lingüístic (Schiffman, 2006). Diversos investigadors han estudiat les ideologies lingüístiques en l'àmbit català, especialment al Principat (vegeu Gal i Woolard, 2001; Woolard, 2016; Atkinson, 2018; Byrne, 2019). Els estudis apunten que l'autoritat lingüística del català a Catalunya està relacionada tant amb ideologies d'autenticitat com d'anonimat.

D'altra banda, Newman i col·laboradors (Newman et al., 2008; Trenchs-Parera i Newman, 2009; Trenchs-Parera et al., 2014) han destacat que a Catalunya també predominen les ideologies del cosmopolitisme lingüístic, entès com el rebuig a una lleialtat envers una llengua o grup determinat, i una preferència pel multilingüisme. Els investigadors subratllen que aquestes ideologies predominen entre els joves autòctons de Catalunya, perquè estan orientats cap a una comunitat plurilingüe. Diuen que encara hi ha joves autòctons amb posicions més extremes que poden, fins i tot, rebutjar la llengua de l'altre grup, però la majoria accepten el bilingüisme. Aquests resultats coincideixen amb els de Flors-Mas i Vila (2014), que assenyalen que, en general, els joves presenten ideologies lingüístiques molt similars entre elles i que els parlants que defensen la lleialtat lingüística són la minoria.

A les Illes, els estudis sobre ideologies lingüístiques són menys nombrosos. Ibáñez-Ferreté (2014) va dur a terme grups de discussió amb estudiants universitaris de Mallorca i va detectar dos grups ètnics diferenciats: els peninsulars i els mallorquins. Seria precisament aquest darrer grup el que es relaciona amb la defensa de la llengua pròpia i que sovint utilitza discursos que relacionen la llengua amb arguments identitaris. Aguiló-Mora i Lynch (2017), en una recerca també centrada a Mallorca, destacaven que el mallorquí és clarament la varietat autèntica, i diversos estudis indiquen que el castellà s'associaria a valors anònims (Ballerman i Melià, 2010; Aguiló-Mora i Lynch, 2017).

Tant a Catalunya com a les Balears, s'han estudiat les ideologies lingüístiques, però s'ha fet amb objectius, mostres i metodologies diverses que compliquen la comparació entre les dues comunitats. És per això que en aquest article ens proposem l'objectiu principal d'analitzar les ideologies lingüístiques en què s'estructura l'autoritat lingüística dels joves universitaris de Palma i Barcelona. Més concretament, volem estudiar com s'estructura l'autoritat lingüística a les dues ciutats: quines varietats s'associen amb l'anonimat i quines amb l'autenticitat.

4 Metodologia i participants

Per tal de recollir dades sobre les ideologies lingüístiques dels estudiants universitaris de Barcelona i Palma, es van organitzar grups de discussió a cada una de les ciutats. Aquesta tècnica de recollida de dades qualitativa pot resultar útil per "creating, collecting, identifying, discovering, explaining, and generating thoughts, feelings and behaviours" (Fern, 2001, p. 5) i tal com assenyala Newman (2011, p. 41), els grups de discussió "balance the need for detailed original responses with accessing the views of a relatively large number of individuals". També afavoreixen l'espontaneïtat i dilueixen una part de la pressió de l'entrevistador (Fern, 2001; Trenchs-Parera i Newman, 2009), permeten intercanvis de punts de vista i que, amb el diàleg, es produeixi una "confesió colectiva" (Ibáñez, 1986). Vam plantejar nou grans blocs temàtics que incloïen preguntes concretes. Els temes principals que vam abordar a cada reunió van ser els següents:

- La història lingüística dels informants
- La situació actual de la llengua i el seu futur
- La llengua al sistema educatiu (a l'escola i la universitat)
- La llengua al món laboral
- El català i el castellà i la globalització
- La llengua i la immigració
- La llengua i la identitat nacional

- Les actituds i estereotips lingüístics
- La llengua i la política lingüística

Durant la tardor de l'any 2014, es van organitzar set grups de discussió: tres van tenir lloc a Barcelona i quatre a Palma, formats per entre dos i vuit participants. Precisament perquè un dels grups de discussió de Palma només tenia dos participants, en aquesta ciutat se'n va organitzar un més del previst. D'aquesta manera, tant a Palma com a Barcelona es va assolir una saturació d'informació (Bauer i Aarts, 2000). Les reunions van durar entre 40-60 minuts. Vam intentar evitar grups massa grans perquè tothom pogués participar-hi i els més tímids no passessin tan desapercebuts.

Els informants que van participar als grups de discussió eren estudiants de grau. A Barcelona vam comptar amb estudiants de la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya. Als grups de discussió de Palma, hi van participar els estudiants de la Universitat de les Illes Balears. Es va seleccionar aquesta població perquè els joves són un grup de població amb un rol important en el futur de la llengua catalana (Pujolar i Puigdevall, 2015; Soler i Gallego-Balsà, 2019). A més, l'accés a la universitat és un moment de possible muda lingüística, és a dir de modificació o incorporació d'una llengua en el repertori lingüístic dels parlants (Pujolar, González i Martínez, 2010).

A l'hora de decidir les característiques dels participants dels grups de discussió, es van tenir en compte les característiques següents: la llengua habitual, el gènere, la procedència dels estudiants i dels seus pares (de Catalunya / Illes Balears o d'una altra comunitat autònoma espanyola) i, també, la branca d'estudis. Les taules següents mostren la composició dels grups de discussió i les característiques dels informants:

	Gènere	Procedència	Llengua inicial	Branca d'estudis
<i>Grup de discussió 1 (GD1)</i>				
<i>David</i>	masculí	Catalunya	català	Ciències socials
<i>Marta</i>	femení	Catalunya	català	Ciències socials
<i>Andrea</i>	femení	Espanya	castellà	Lingüística
<i>Carlos</i>	masculí	Xile	castellà	Lingüística
<i>Grup de discussió 2 (GD2)</i>				
<i>Martí</i>	masculí	Catalunya	català i castellà	Ciències socials
<i>Anne</i>	femení	Alemanya	alemany	Lingüística
<i>Laia</i>	femení	Catalunya	català	Ciències
<i>Grup de discussió 3 (GD3)</i>				
<i>Alba</i>	femení	Colòmbia	castellà	Lingüística
<i>Hugo</i>	masculí	Espanya	castellà	Arquitectura
<i>Núria</i>	femení	Catalunya	català	Lingüística
<i>Blanca</i>	femení	Catalunya	català	Lingüística

Taula 1. Informants dels grups de discussió organitzats a Barcelona

Els informants es van contactar a partir d'un qüestionari sobre actituds lingüístiques que havien contestat prèviament. A Palma, a més, vam comptar amb la col·laboració del professorat de psicologia, que ens va deixar dues hores de classe per reunir-nos amb els grups de discussió (els dos grups de set i vuit participants).

	Gènere	Procedència	Llengua inicial	Branca d'estudis
<i>Grup de discussió 1 (GD1)</i>				
<i>Pere</i>	masculí	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Isabel</i>	femení	Illes Balears	castellà	Ciències de la salut
<i>Grup de discussió 2 (GD2)</i>				
<i>Mario</i>	masculí	Illes Balears	castellà	Ciències de la salut

	Gènere	Procedència	Llengua inicial	Branca d'estudis
<i>Neus</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències socials
<i>Sebastià</i>	masculí	Illes Balears	català	Ciències
<i>Cristina</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències socials
<i>Grup de discussió 3 (GD3)</i>				
<i>Catalina</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Antonia</i>	femení	Illes Balears	català/castellà	Ciències de la salut
<i>Marina</i>	femení	Illes Balears	castellà	Ciències de la salut
<i>Paula</i>	femení	Illes Balears	català/castellà	Ciències de la salut
<i>Elena</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Ana</i>	femení	Illes Balears	català/castellà	Ciències de la salut
<i>Sara</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Grup de discussió 4 (GD4)</i>				
<i>Alex</i>	masculí	Catalunya	castellà	Ciències de la salut
<i>Marga</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Sílvia</i>	femení	Illes Balears	català/castellà	Ciències de la salut
<i>Juana</i>	femení	Illes Balears	castellà	Ciències de la salut
<i>Núria</i>	femení	Illes Balears	català	Ciències de la salut
<i>Irene</i>	femení	Illes Balears	castellà	Ciències de la salut
<i>Teresa</i>	femení	Illes Balears	català/castellà	Ciències de la salut
<i>Dimitri</i>	masculí	Rússia	rus	Ciències de la salut

Taula 2. Informants dels grups de discussió organitzats a les Illes Balears

Cal destacar que la composició dels grups de discussió a les dues ciutats presenta diferències quant al perfil dels participants. A Barcelona, hi ha més estudiants nascuts fora de l'Estat espanyol (d'Alemanya, de Xile i Colòmbia), mentre que a Palma només hi havia un participant nascut a l'estranger, a Rússia. Una similitud en la composició dels grups de discussió de totes dues ciutats és que aproximadament la meitat dels informants tenen només el català com a llengua inicial (cinc informants a Barcelona i nou a Palma). Tanmateix, a Palma hi ha més presència d'estudiants amb el català i el castellà com a llengua inicial. Cal tenir en compte aquestes diferències a l'hora d'analitzar els resultats.

Un cop recollit el material, es van transcriure els grups de discussió i se'n va fer una anàlisi temàtica (Newman, Patiño-Santos i Trenchs-Parera, 2013), per detectar els temes principals que apareixien a les intervencions dels informants.

5 Anàlisi de dades i resultats

En aquesta secció ens proposem veure si, a partir dels discursos expressats als grups de discussió, tant a Barcelona com a Palma, podem inferir les ideologies lingüístiques associades al català i al castellà. Primer, presentarem els resultats dels estudiants de Barcelona i, després, els de Palma.

5.1 Ideologies lingüístiques a Barcelona

En primer lloc, entre els informants dels grups de discussió a Barcelona es detecta una acceptació de l'ús del català en contextos públics com a l'educació. Això s'observa clarament als grups de discussió i, fins i tot, hi ha una defensa general del fet que el català sigui l'única llengua vehicular a l'escola. L'Alba, nascuda a Colòmbia però escolaritzada parcialment a Catalunya destaca el paper imprescindible que té la presència del català a l'escola perquè els nous nadius puguin aprendre la llengua:

Alba (GD1, colombiana): “Per exemple, jo que no soc d'aquí, que la meua família és mexicana i colombiana, i que ningú no parla català, clar, si jo no hagués après la llengua a l'escola, no sabria català.”

És cert que el fet que el català sigui la llengua vehicular de l'ensenyament obligatori no ha generat un augment del català en els usos lingüístics i que no implica una millora en la situació de subordinació lingüística de la llengua pròpia (Vila i Galindo, 2012). Com apunta l'Alba, però, s'ha demostrat que, en part, garanteix el coneixement del català, tal com es pot observar tant a les dades sobre coneixements lingüístics (Idescat, 2021), que són més alts entre la població jove que s'hauria escolaritzat en català (vegeu 2.1), com a alguns estudis sobre el coneixement lingüístic de l'alumnat en acabar la secundària obligatòria (Vila et al., 2021). Cal apuntar, també, que un dels arguments predominants en defensa del model lingüístic del sistema educatiu català és que afavoreix la igualtat d'oportunitats i, per tant, que és especialment clau per a alumnes que no tenen el català com a llengua inicial (Morales i Cetrà, 2021), com l'Alba.

La majoria de participants als grups de discussió, tant els nascuts a Catalunya com a fora, reconeixen que el fet que el català sigui la llengua vehicular de l'ensenyament és beneficiós. A més, alguns assenyalen que és una mesura necessària per mantenir la llengua, tal com assenyala el Carlos (nascut a Xile). D'altres, com la Núria (de Catalunya), indiquen que en alguns casos l'escola és l'únic espai en què alguns alumnes tenen l'oportunitat de fer servir la llengua catalana:

Carlos (GD2, xilè): “Yo creo que es la única forma en la que el catalán como que no deje de ser una lengua pisada por el castellano u otras.”

Núria (GD3, autòctona): “Ma mare, per exemple, és professora de primària a Sant Vicenç dels Horts i els meus venen de famílies que parlen castellà, només parlen català a l'escola, però a l'escola es fa l'esforç que parlin català almenys a l'escola.”

Aquest rol de llengua anònima que el català ocupa a l'àmbit públic no es tradueix sempre a l'àmbit privat. Els informants deien que a l'empresa privada “el castellà és imprescindible” (Martí, GD2, autòcton) i, de fet, el coneixement d'aquesta llengua es dona per descomptat. Feien referència a aquest desequilibri entre les dues llengües cooficials en el context laboral diversos informants, com la Laia (nascuda a Catalunya), que treballa en un restaurant en què els seus companys de feina no necessiten saber català perquè es comuniquen principalment en anglès o en castellà, tant entre ells com amb els clients. Al fragment següent relaciona el fet de no necessitar el català per a la feina i la falta de voluntat per aprendre la llengua pròpia:

Laia (GD2, autòctona): “a la feina tothom és castellanoparlant o són estrangers i parlen castellà, bueno, porten anys aquí i no parlen res de català. Però també suposo que és la predisposició de cada persona.”

També en l'àmbit de l'empresa privada, l'Anne, que és d'origen alemany i que va arribar a Catalunya per fer els estudis universitaris, explica que va fer una entrevista per a una feina d'atenció al públic, en què es demanava explícitament coneixements de català, però no de castellà. Aquesta informant és parlant habitual del català i declara que els seus coneixements de castellà són més baixos. Quan va dir a l'entrevista que no parlava gaire castellà, la van rebutjar, malgrat que no s'especificava que per a la feina calgués saber castellà. En aquest cas, sembla que es doni per fet que per treballar a Catalunya saber castellà sigui gairebé un requisit, cosa que no passa amb el coneixement de català.

Si ens fixem en les dades dels usos lingüístics amb els companys de feina (Idescat, 2021), l'any 2013, el castellà era la llengua més utilitzada. Mentre que més d'un 40 % de la població declara que fa servir només el castellà o més el castellà que el català amb els companys de feina, l'ús del català és al voltant del 30 %. Per tant, les impressions dels participants dels grups de discussió de Barcelona sobre la preferència del castellà en l'àmbit laboral es correspon amb les dades de què disposem.

A més, cal destacar que els informants podien participar als grups de discussió en la llengua en què se sentissin més còmodes. En el cas de Barcelona, tant informants nascuts a Catalunya com a l'estranger (l'Anne i l'Alba) van optar per parlar el català. Els únics participants que van utilitzar el castellà van ser l'Andrea i l'Hugo, que van expressar la voluntat que la gent se'ls adreçés en català, per poder-lo aprendre, però van dir que no tenien prou coneixements per participar als grups de discussió en aquesta llengua. A partir d'aquests usos lingüístics, podem veure que el català té, com a mínim, algunes característiques de llengua anònima, ja que és una llengua que pot fer servir tothom, independentment de si han nascut o no a Catalunya. De fet, en els últims anys s'han impulsat polítiques lingüístiques adreçades a convertir el català en la llengua d'acollida de

la immigració que va arribar a partir dels anys 2000. Campanyes com la del “Català, llengua per a tothom” (2013) o “Encomana el català” (2009) anaven dirigides específicament als nouvinguts.

Malgrat aquest ús del català per part de nous parlants, l'Anne i l'Alba assenyalen que la majoria dels catalanoparlants s'adrecen a elles en castellà quan saben que no han nascut aquí. Per exemple, l'Alba explica que quan va a entitats bancàries, si veuen que és estrangera al document d'identitat, li parlen directament en castellà. El fet que els parlants del català canviïn de llengua i facin servir el castellà si creuen que el receptor és castellanoparlant o que potser no els entén en català ha estat àmpliament estudiat a Catalunya (Boix Fuster, 1993; Calsamiglia i Tusón, 1980; Vila i Moreno i Galindo Solé, 2012) i segueix sent un fet força recurrent, tal com explica l'Alba a continuació.

Alba (GD3, colombiana): “Si jo vaig a un lloc públic i m'introdueixo en català, em respondran en català. Però si em veuen i no he dit res, em diran ‘hola, cómo está usted?’, en castellà, mai no em parlaran en català d'entrada.”

Pel que fa al valor de la llengua catalana com a símbol d'identitat, i com a llengua autèntica, tots els informants estan d'acord que el català és un element important de la identitat catalana. Si bé és cert que en els últims anys s'ha detectat una certa desetnificació del català entre els joves (Pujolar i González, 2013; Woolard, 2016; Sorolla i Flors-Mas, 2020), la majoria dels nostres informants coincideixen a apuntar que és imprescindible parlar català per sentir-se català. Els únics que no hi estan d'acord són el David (GD1, autòcton) i la Núria (GD3, autòctona), que consideren que algú pot sentir-se català però no parlar la llengua. D'altres, com l'Andrea (GD1, espanyola) diuen que no coneixen cap català que no parli la llengua pròpia. Sobre aquest darrer punt, els informants del grup 1 (el David, la Marta, l'Andrea i el Carlos) van arribar a la conclusió que potser al principi algú es pot sentir català i no parlar la llengua però que, a la llarga, l'acabarà estimant i, per tant, parlant-la. El grup 2 (el Martí, la Laia i l'Anne), en canvi, van acordar que algú es pot sentir català i no parlar català, que existeixen casos d'aquests encara que no siguin gaire habituals.

El fet que es produeixi aquest debat sobre la relació entre la llengua i la identitat catalana és una mostra que, tal com han apuntat estudis anteriors (Pujolar i González, 2012; Soler, 2013), s'ha produït una relaxació del valor d'autenticitat que s'associa al català, cosa que ha permès que la llengua s'utilitzi en més contextos. Com es veu en la cita següent de la Núria, aquesta relació entre parlar català i ser català ja no és tan clara:

Núria (GD3, autòctona): “Entendre Catalunya com només el català trobo que és una mica estret de mires. (...) La identitat catalana inclou diverses característiques, una de les quals pot ser o no parlar català.”

Precisament sobre aquest mateix tema, el David (GD1, autòcton) diu que un castellanoparlant “es pot sentir català perfectament” i afegeix que “el castellà també és patrimoni de Catalunya”. En aquest cas, els valors que associa al castellà com a llengua autèntica del Principat no són compartits per la resta de participants. Malgrat això hem vist que se segueix considerant el català com un element important per identificar-se com a català i que, per tant, la llengua se segueix associant a ideologies d'autenticitat.

5.2 Ideologies lingüístiques a Palma

En relació amb la presència del català i el castellà a l'àmbit públic, hi ha una competència entre totes dues llengües. Si hem vist que els participants dels grups de discussió de Barcelona aprovaven i fins i tot justificaven el català com a única llengua vehicular a l'ensenyament, entre els grups de discussió de Palma trobem opinions més diverses. D'una banda, la majoria d'estudiants que tenien el castellà com a llengua inicial declaren que fer part de les classes en català els ha ajudat a aprendre la llengua, ja que l'escola era un dels únics contextos en què feien servir el català. A més, destaquen el paper que juga el professorat en el manteniment de la llengua que, com diu la Isabel (nascuda a les Illes Balears), “si no fuera por los profesores, el catalán se hubiera perdido”. De l'altra, la majoria d'informants amb el català com a llengua inicial valoren positivament haver tingut classes en català i castellà, ja que això els va permetre dominar totes dues llengües. Trobem, però, una informant que critica haver-se escolaritzat exclusivament en català, ja que considera que això li ha suposat dificultats per poder-se comunicar a la universitat:

Sara (GD2, autòctona): “Jo he fet una crítica abans i és que, jo des de sa guarderia m’han xerrat en català, en mallorquí, a s’institut tenia tot en català, tot, menos ses quatre hores que són de castellà. I jo aquí no soc capaç de fer una exposició en castellà. I jo pens que això és dolent, (...) pens que te tanca portes.”

A més, la celebració dels grups de discussió va coincidir amb un moment en què el govern autonòmic volia menystenir el català, especialment a l’educació formal amb la proposta del tractament integrat de llengües (TIL), que volia impulsar el govern de Bauzá a partir del curs 2013-14. El TIL pretenia que el català, el castellà i l’anglès fossin les llengües vehiculars amb una presència similar a les escoles, al voltant del 30 % cada una. Això implicava, doncs, que el català passés de ser la llengua de com a mínim el 50 % de les assignatures a ser-ne la llengua a només un terç. Aquesta proposta va ser ben rebuda per una part dels nostres participants, ja que consideraven que això els ajudaria a aprendre les tres llengües per igual, com podem veure a la cita del Mario, en què valora molt positivament que l’anglès sigui una de les llengües vehiculars perquè considera que això ajudaria els estudiants a tenir-ne un més bon nivell.

Mario (GD2, autòcton): “Yo creo que también tendría que consistir en las tres. Creo que también tendrían que poner inglés en el enseñanza porque luego el nivel que lleva la gente aquí de inglés en la universidad es bastante malo. O sea, hay mucha gente de mi clase que tiene un nivel malo.”

Segons els discursos dels informants, el castellà sembla la llengua anònima a les Balears, la llengua no marcada i de tothom. A part de la presència que té a l’espai públic, el castellà és la varietat lingüística que els informants utilitzen quasi sempre amb algun desconegut pel carrer. Ho justifiquen dient que el castellà està “més estandarditzat” o que és la llengua “més oficial”, com es pot veure als discursos del Pere i el Dimitri:

Pere (GD1, autòcton): “Perquè es castellà està com a més estandarditzat i és com a més accessible a tothom. Crec jo. És com a més fàcil que t’entenguin que en català.”

Dimitri (GD4, Rússia): “Por el hecho de que al estar en España la oficial, la más oficial de todas es el castellano. Y que todo el mundo entiende el castellano. En cambio en algunas partes tú hablas mallorquín y no te entienden. Porque hay muchas tiendas, hay muchos servicios públicos y no saben el mallorquín.”

Tant el Pere, nascut a les Illes Balears, com el Dimitri, de Rússia, argumenten l’ús del castellà amb desconeguts perquè és una llengua “més accessible” i perquè és la llengua que tothom entén. Sembla, doncs, que segons aquestes declaracions el paper de llengua anònima s’associaria al castellà. Un altre punt que subratlla el paper del castellà com a llengua anònima és que la majoria dels informants considera que és millor que els nouvinguts, en arribar a Mallorca, aprenguin castellà que català. La Isabel diu que amb el castellà es podran comunicar amb tothom (de nou, s’associa el castellà a les ideologies d’anomiat), tal com assenyala a la cita següent.

Isabel (GD1, autòctona): “Si aprende el mallorquín o el catalán... le va a costar porque aquí hay muchas personas de la Península que hablan en castellano y a lo mejor van acabar de ‘no te entiendo’ o ‘vuélvemelo a preguntar’, si les hablan en catalán”.

Veiem, a més, que aquesta informant especifica que moltes “personas de la Península” no parlen en català, no és la seva llengua, ja que el català seria la varietat reservada per als mallorquins. Això es pot relacionar, també, amb el fet que, d’acord amb els informants, parlar mallorquí és un component important de la identitat mallorquina. De fet, assenyalen que saber la llengua pròpia és més important que viure a Mallorca o haver-hi nascut. La relació entre la llengua i la cultura mallorquina apareix més d’una vegada, i, a més, una informant comenta que no se sent gaire mallorquina, precisament, perquè no parla la llengua catalana, com es pot veure a la cita següent:

Isabel (GD1, autòctona): “Pero también es cierto que no puede desaparecer el mallorquín o el catalán, es que es algo de la cultura, se tiene que respetar. [...] Bueno, yo no soy muy mallorquina, porque como no hablo el mallorquín o el catalán, y tampoco me conozco mucho la Isla.”

Finalment, una altra diferència respecte als estudiants de Barcelona, la trobem en la llengua amb què els informants van participar als grups de discussió. A Palma, els informants nouvinguts no van parlar en català, sinó que van utilitzar tota l’estona el castellà, encara que s’haguessin escolaritzat a Mallorca. També van optar

per participar en castellà els informants que havien nascut a Palma, però amb progenitors procedents de fora de les Illes Balears. A més, van explicar que gairebé mai fan servir el català en el seu dia a dia.

6 Discussió i comparació

L'anàlisi dels discursos dels estudiants universitaris de Barcelona i Palma aporta una visió comparativa de les ideologies lingüístiques d'aquests joves de totes dues ciutats. El fet d'haver dut a terme l'estudi al mateix moment i amb informants que tenen un perfil similar, permet detectar quines són les similituds i diferències pel que fa a l'autoritat lingüística del català i el castellà.

Hem vist que a Barcelona, tal com havien assenyalat altres autors anteriorment (Gal i Woolard, 2001; Woolard, 2008; Woolard, 2016; Atkinson, 2018; Byrne, 2019), el català actua com a llengua anònima i autèntica, mentre que el castellà s'associa només a ideologies d'anonimat. El català es pot considerar una llengua anònima perquè s'utilitza en llocs públics, com a l'educació, i és la llengua que fan servir tant els informants autòctons com els immigrants. Alhora, és una llengua autèntica perquè, tot i que de forma menys generalitzada, es continua considerant un símbol de la identitat catalana i una forma genuïna d'expressió.

A Palma, en canvi, el català s'associa més aviat a l'autenticitat. Els informants consideren el català la llengua autèntica, és a dir, la varietat pròpia dels mallorquins. Això coincideix amb els resultats dels estudis que ens precedeixen, en què podem veure un clar predomini de la ideologia de l'autenticitat en relació amb el català (Ballerman i Melià i Garí, 2010; Ibáñez-Ferreté, 2014; Melià, 2014; Miralles i Iturraspe, 2008). Igual que a Barcelona, el castellà s'associa exclusivament a l'anonimat, ja que és la llengua que predomina a un espai públic cada cop més castellanitzat. La presència del castellà a l'educació, a l'Administració i als mitjans de comunicació sobrepasa en escreix la del català. A més, el castellà és la llengua del carrer i la que es fa servir amb desconeguts.

Tot i que cal tenir en compte que els informants dels grups de discussió de Barcelona i Palma presentaven algunes diferències pel que fa al perfil (en relació amb el lloc de naixement i la llengua inicial), les diferents ideologies lingüístiques associades al català es poden relacionar amb les polítiques lingüístiques impulsades a cada comunitat autònoma. Tal com hem comentat, a Catalunya es van dedicar campanyes de normalització lingüística a difondre la idea que el català era una llengua per a tothom i, per tant, es va associar el català a l'anonimat. En el moment de l'estudi, per contra, a les Illes Balears es van prendre mesures que allunyaven el català de l'espai públic propi d'una llengua anònima.

Des de les Illes Balears s'impulsaven mesures de bilingüització (o plurilingüització), com el TIL. Això representava, també, un qüestionament del model lingüístic de l'ensenyament obligatori, que s'ha vist reflectit als discursos dels participants als grups de discussió de Palma. Així, trobàvem posicionaments com els del Mario, que justificaven la necessitat d'incloure l'anglès com a llengua vehicular per la falta de coneixement entre el jovent, o com els de la Sara, que creu que haver fet tota l'escolarització exclusivament en català "te tanca portes". Aquest punt xoca amb els discursos dels informants de Barcelona, que defensaven el català com a única llengua d'escolarització perquè permetia que tothom el pogués aprendre. Precisament una de les justificacions del model lingüístic del sistema educatiu català és que genera igualtat d'oportunitats, a diferència del que argumenta la Sara al grup de discussió de Palma.

L'anàlisi dels grups de discussió ha subratllat, també, algunes similituds quant a les ideologies lingüístiques dels participants de Barcelona i Palma. En primer lloc, el català continua tenint característiques pròpies d'una llengua autèntica, especialment per la seva forta càrrega com a símbol d'identitat, ja que s'associa a la identitat catalana o mallorquina. En segon lloc, el castellà, en canvi, es considera una llengua anònima a totes dues ciutats. Finalment, tant els universitaris de Barcelona com els de Palma mostren una certa normalització del bilingüisme català-castellà, cosa que es pot relacionar amb la presència d'ideologies de cosmopolitisme lingüístic, com havien detectat Newman et al. (2008) als seus estudis i que caldria explorar més en futurs estudis comparatius.

7 Conclusions

Les dades de què disposem demostren que en els últims anys, el coneixement de català entre els joves de Catalunya i les Illes Balears ha augmentat, però que els usos de la llengua pròpia s'han estancat. I és que hi ha molts factors que influeixen en els usos lingüístics interpersonals, entre els quals trobem les ideologies lingüístiques. Per tant, explorar quines ideologies lingüístiques associen al català i al castellà els joves de Palma i Barcelona ens pot ajudar a entendre la situació en tots dos contextos. Aquest estudi comparatiu ha permès detectar punts comuns entre les ideologies lingüístiques dels participants, com els valors d'anonimat associats al castellà o els d'autenticitat que es relacionen amb el català a totes dues ciutats. Hem vist, però, que el català a Barcelona es percep com una llengua anònima, cosa que no es dona a Palma. En un futur, caldria fer l'estudi amb grups de discussió més similars a Barcelona i Palma, per poder veure tant l'evolució de les ideologies lingüístiques a totes dues ciutats, com també organitzar grups de discussió fora de les capitals que permetin una visió més global de les ideologies lingüístiques dels joves.

8 Bibliografia

- Aguiló-Mora, Francisca, i Lynch, Andrew. (2017). ¿Hablas castellano? Do you speak English? o Xerres mallorquí?: Ideologies y actitudes lingüísticas en Mallorca en una era de crisis económica. *Studies in Hispanic and Lusophone Linguistics*, 10(2), 189-223.
- Atkinson, David. (2018). Catalan and Spanish in an independent Catalonia: Linguistic authority and officiality. *Language in Society*, 47(5), p. 763-785.
- Baker, Colin. (1992). *Attitudes and language*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Ballerman, Doro, i Melià, Joan. (2010). La llengua catalana a les illes Balears i les percepcions dels nousvinguts. *Journal of Catalan Studies*, 269-295.
- Bauer, Martin W., i Aarts, Bas. (2000). Corpus construction: a principle for qualitative data collection. Dins Bauer, M. W. i Gaskell, G. (Eds), *Qualitative researching with text, image and sound. A practical handbook*, 19-37. SAGE.
- Byrne, Steven. (2019). Language attitudes, lingüistic authority and independence in 21st century Catalonia. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. <https://doi.org/10.1080/01434632.2019.1638392>
- IDESCAT. (2021). Institut d'Estadística de Catalunya.
- Fern, Edward F. (2001). *Advanced Focus Group Research*. Londres: Sage.
- Flors, Avel·lí, i Vila, Xavier. (2014). Justificant les preferències. Com argumenten les opcions lingüístiques els adolescents catalans. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 24, 173-199. <https://doi.org/10.2436/20.2504.01.75>
- Gal, Susan, i Woolard, Kathrin A. (2001). *Languages and publics: the making of authority*. Manchester: St. Jerome.
- Ibáñez-Ferreté, Òscar-Adrià. (2014). L'estudi d'ideologies lingüístiques amb grup de discussió: el cas dels estudiants palmesans de ciències socials de la Universitat de les Illes Balears. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 24, 225-240. <https://doi.org/10.2436/20.2504.01.77>
- Ibáñez, Jesús. (1986). *Más allá de la sociología. El grupo de discusión: teoría y crítica*. Madrid: Siglo XXI Editores.
- IBESTAT. (2021). Institut d'Estadística de les Illes Balears.
- Kroskrity, Paul V. (2000). Regimenting Languages: Language Ideological Perspectives. Dins *Regimes of Language: Ideologies, Politics, and Identities*. Oxford: James Currey.

- Kroskirty, Paul V. (2010). Language ideologies - Evolving perspectives. Dins J. Jaspers, J. Verschueren, i J. O. Östman (Ed.), *Society and language use*. Amsterdam: John Benjamins.
- Melià, Joan. (2014). La pertinença lingüística: el cas de les Illes Balears. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 24, 241-266. <https://doi.org/10.2436/20.2504.01.78>
- Melià, Joan, i Vanrell, Maria del Mar. (2018). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014*. Conselleria de Cultura, Participació i Esports, Departament de Cultura i Universitat de les Illes Balears.
- Miralles, Joan, i Iturraspe, Amaia. (2008). Opinions i actituds envers el català dels estrangers d'origen europeu residents al pla de Mallorca. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 18, 143-157.
- Morales-Gálvez, Sergi, i Cetrà, Daniel. (2021). La controvèrsia sobre el model lingüístic del sistema educatiu català: arguments, fonaments normatius i perspectives d'apropament. *Revista de Llengua i Dret*, 75, 46-63.
- Newman, Michael (2011). Different Ways to Hate a Language in Catalonia: Interpreting Low Solidarity Scores in Language Attitude Studies. Dins R. Michnowicz, Jim; Dodsworth (Ed.), *Selected Proceedings of the 5th workshop on Spanish Sociolinguistics* (p. 40-49). Somerville: Cascadilla Proceedings Project.
- Newman, Michael, Patiño-Santos, Adriana, i Trenchs-Parera, Mireia. (2013). "Linguistic Reception of Latin America Students in Catalonia and Their Responses to Educational Language Policies." *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16(2), 195-209.
- Newman, Michael, Trenchs-Parera, Mireia, i Ng, Shukhan. (2008). Normalizing bilingualism: The effects of the Catalan linguistic normalization policy one generation after. *Journal of Sociolinguistics*, 12(3), 306-333. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2008.00369.x>
- Pujolar, Joan, González, Isaac, i Martínez, Roger. (2010). Les mudes lingüístiques dels joves catalans. *Llengua i ús. Revista de Política Lingüística*.
- Pujolar, Joan i González, Isaac. (2013). Linguistic 'mudes' and the de-ethicization of language choice in Catalonia. *International journal of bilingual education and bilingualism*, 16(2), 138-152.
- Pujolar, Joan i Puigdevall, Maite. (2015). "Linguistic mudes: how to become a new speaker in Catalonia", *International Journal of the Sociology of Language*, 231(1), 167-187.
- Schieffelin, Bambi. B., Woolard, Kathrin A., i Kroskirty, Paul V. (Ed.). (1998). *Language ideologies: practice and theory*. Nova York: Oxford University Press.
- Schiffman, Harold. (2006). Language Policy and Linguistic Culture. Dins T. Ricento (Ed.), *An Introduction to Language Policy: Theory and Method*. Oxford: Blackwell.
- Silverstein, Michael. (1979). Language structure and linguistic ideology. Dins P. R. Clyne, W. F. Hanks, i C. L. Hofbauer (Ed.), *The elements: a parasession on linguistic units and levels* (p. 193-247). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Soler, Josep. (2013). The anonymity of Catalan and the authenticity of Estonian: two paths for the development of medium-sized languages. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16(2), 153-163.
- Soler, Josep, i Gallego-Balsà, Lúcia. (2019). *Language policy and internationalisation in Catalonia*. Cham: Springer.
- Sorolla, Natxo, i Flors-Mas, Avel·lí. (2020). L'ús del català entre els *millennials* de Catalunya: el pes diluït de l'origen lingüístic. *Revista de Llengua i Dret*, 73, 50-68.

- Trenchs-Parera, Mireia, Larrea, Imanol, i Newman, Michael. (2014). La *normalització* del cosmopolitisme lingüístic entre els joves del segle XXI? Una exploració de les ideologies lingüístiques a Catalunya. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 24, 281-301. <https://doi.org/10.2436/20.2504.01.80>
- Trenchs-Parera, Mireia, i Newman, Michael. (2009). Diversity of language ideologies in Spanish-speaking youth of different origins in Catalonia. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 30(6), 509-524. <https://doi.org/10.1080/01434630903147914>
- Vila, F. Xavier, Comajuan-Colomé, Llorenç, Illamola, Cristina, i Sendra, Montserrat. (2021). Una anàlisi comparativa del domini del català i del castellà orals a la fi de l'educació secundària obligatòria a Catalunya. *Revista de Llengua i Dret*, 75, 85-106.
- Vila, F. Xavier, Melià, Joan, Torres i Pla, Joaquim, Montoya Abat, Brauli, i Sorolla, Natxo. (2005). *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Vila, F. Xavier; Galindo, Mireia. (2012). Sobre la història i l'extensió de la norma de convergència lingüística a Catalunya. Dins Vila i Moreno, F. X. (dir.) *Posar-hi la base. Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 31-46.
- Villaverde, Joan-Albert. (2005). L'Enquesta sociolingüística 2003: principals resultats. *Treballs de sociolingüística catalana*, 18, p. 63-96.
- Woolard, Kathrin A. (2008). Les ideologies lingüístiques: una visió general des de l'antropologia lingüística. *Revista de Llengua i Dret*, 49, 179-199.
- Woolard, Kathrin A. (2011). Is there lingüistic life after high-school? Longitudinal changes in the bilingual repertoire in metropolitan Barcelona. *Language in Society*, 40(5), 617-648. <https://doi.org/10.1017/S0047404511000704>
- Woolard, Kathrin A. (2016). *Singular and Plural: Ideologies of Linguistic Authority in 21st Century Catalonia*. Oxford: Oxford University Press.
- Woolard, Kathrin A., i Schieffelin, Bambi B. (1994). Language Ideology. *Annual Review of Anthropology*, 23(1), 55-82. <https://doi.org/10.1146/annurev.an.23.100194.000415>